

ข้อ บัง คั้น สำหรับ กระบวน พิจารณา
 ที่ จะ ได้ ใช้ ใน ศาล ไทย
 กับ ฝรั่งเศส ผลม กัน
 อัน เปน ศาล ที่ จะ ชำระ คดี ความ
 พระ ยอด เมือง ขวาง

๑ คำฟ้องศาล ซึ่งพนักงานผู้ เปน ทนาย
 แคนดินแห่ง ซิน นั้น จะ ต้อง แจง ความ ให้ ผู้
 ต้องหาทราบ อย่าง น้อย ที่ สุด ก็ ๓ วัน ก่อน
 เวลา ที่ จะ เชิด ศาล ชำระ ความ นั้น

๒ ศาล นั้น จะ ต้อง ชำระ ความ ตาม วัน
 เกิด เวลา ซึ่ง อธิบดี ผู้ พิพากษา ศาล นี้ จะ ได้
 กำหนด ไว้ ให้ ชำระ ถัด ใน ห้อง อันหนึ่ง ที่ สถาน
 ทศ ฝรั่งเศส

๓ ผู้ พิพากษา ถัด พยาน ถัด ผู้ ต้องหา
 ถัด บรรดา เปน ผู้ ที่ พก ภาษา ไม่ เหมือน กัน นั้น
 อธิบดี ศาล จะ ได้ ให้ มีล่ามไว้ ล่ามนั้น อธิบดี
 ศาล จะ ให้ สาขาลว่า จะ แปล ความ ซึ่ง กล่าว
 กัน ใน ระหว่าง ผู้ ซึ่ง พก ต่าง ภาษา กัน นั้น
 โดย สัจ โดย จริง ตาม ที่ ได้ กล่าว กัน

๔ ผู้ ต้องหา นั้น จะ ได้ มา ยัง ศาล โดย
 ไม่ ต้อง มี เครื่อง พิณณา การ อันใด ให้ มี
 แต่ ผู้คุม ซึ่ง กำกับ ด้วย ไม่ ให้ หัน หาย เท่า
 นั้น พร้อม กับ ทนาย ของ ผู้ ต้องหา มา คอย
 กัน แล้ว อธิบดี ศาล จะ ได้ ตาม ชื่อ นาย
 ตำแหน่ง ซึ่ง ประกอบ กิจ การ งาน กับ คำขาด
 ที่ ถูก ของ ผู้ ต้องหา นั้น แล้ว ก็ จะ ได้ ออก
 ให้ ผู้ ต้องหา เขา ใจ ใส่ คอย ฟัง ความ ซึ่ง
 จะ ได้ ยิน ต่อ ไป แล้ว ใน ขณะ นั้น อธิบดี ศาล
 จะ ได้ มี คำสั่ง ให้ ยกระบัตร ศาล อ่าน คำ

ฟ้อง ซึ่ง ยกระบัตร จะ ต้อง อ่าน ด้วย เสียง อัน คึง
 ค้วย แล้ว

๕ พนักงานผู้ เปน ทนาย แคนดิน จะ ได้
 กล่าว คำ อธิบาย ใน เรื่อง ที่ ฟ้อง หา นั้น แล้ว
 ภาย หลัง จะ ได้ ขึ้น รวย ชื่อ พยาน ผู้ ซึ่ง ควร
 จะ ให้ มา เขิก ความ ตาม ที่ ทนาย แคนดิน
 ขอ ให้ สืบ ฎา ตาม ที่ ผู้ ต้องหา ขอ ให้ สืบ นั้น
 รวย ชื่อ พยาน นี้ ยกระบัตร ศาล จะ ได้ อ่าน ขึ้น
 โดย เสียง อัน คึง ค้วย แล้ว

๖ อธิบดีศาล จะ ได้ สั่ง ให้ พยาน ออก ไป
 อยู่ใน ห้องหนึ่ง ซึ่ง จัก ไว้ สำหรับ พยาน พัก
 ห้ามไม่ให้ พยาน ไป จาก ห้อง นั้น เว้นไว้แต่
 จะ เข้า ไป เขิก ความ ใน ศาล

๗ ผู้ ต้องหา นั้น จะ ต้อง ตาม เขา คำ
 ให้ การ ไว้ แล้ว จะ ได้ ตาม พยาน ผู้ ซึ่ง ต้อง
 สาขาลว่า จะ เขิก ความ ตาม ที่ รู้ เห็น แะ
 โดย สัจ โดย จริง ไม่มี สิ่ง อื่น นอก จาก ความ
 สัจ แล้ว ยกระบัตร ศาล จะ ต้อง จด ถ้อย คำดัง
 ไว้ กับ ทั้ง ชื่อ พยาน คือ ชื่อ ตัว ตำแหน่ง
 ซึ่ง ประกอบ กิจ การ งาน อายุ แล คำขาด ที่ อยู่
 ของ พยาน นั้น

๘ เมื่อ ได้ ตาม พยาน เขิก ความ แล้ว เปน
 คำ ๆ ไป นั้น อธิบดีศาล จะ ได้ ตาม ผู้ ต้อง
 หา ว่า จะมี ประสงค์ ที่ จะมี คำคดี บ้าน ท้อง ดึง
 คำพยาน อัน พึง ได้ ให้ การ เปน ผิด ต่อ ผู้
 ต้องหา นั้น ประการ ไท ย่าง แต่ ห้าม ไม่ ให้ ชัก
 ขวาง พยาน ผู้ ซึ่ง เขิก ความ อยู่ นั้น ผู้ ต้องหา
 ฎา ทนาย ของ ผู้ ต้องหา นั้น จะ ชัก ใช้ ตาม
 พยาน ที่ ได้ แต่ โดย ร้อง ขอ ให้ อธิบดี ศาล
 ตาม เมื่อ พยาน ได้ การ แล้ว แล จะ ว่า กล่าว

ศักดิ์ คำ ขว พยาน มาก เท่า รัชว่า ถ้าว ทัก
 ทั้ง คำ ของ พยาน นี้ ก็ ได้ เหม่ อร กั้น ตาม
 แต่ ที่ จะ ถ้าว เพื่อ เป็น ประโยชน์ ใน การ ต่อ
 สู้ คดี ของ ผู้ ต้อง หา นี้ อธิบที ศาล ก็ ซัก ถาม
 พยาน ๆ ผู้ ต้อง หา ไร ถ้า ไร ที่ จะ ไร ไร
 ความ ซึ่ง อธิบที ศาล เห็น ว่า จึง เป็น จะ ไร
 ความ ปรารถนา ซัก เหน้ ไ้ ไร ผู้ พิพาร ชน
 ทั้ง หลาย ก็ ไร พิพาร ชน ผู้ เป็น ทนาย แล่น กั้น
 ก็ ไร มี อำนาจ ที่ ถ้าว ตาม ไร ไร ตาม ที่ อธิบที
 จะ ยอม อนุญาต ให้ ถ้าว ไ้

๙ ใน ระหว่าง เวลา นี้ จะ ความ ไร ไร
 อธิบที ศาล จะ ไร คำ พยาน นี้ หลาย
 พิพาร ชน หา ก็ ปรอง ไร ไร ศาล ว่า เป็น
 ไร จึง เป็น จะ ไร ไ้ สม ไร ไร ความ
 ปรารถนา ซัก

๑๐ เมื่อ ถ้าย ตาม พยาน อธิบที ความ ไร ไร
 แล้ว ก็ จะ ไร ไร ถ้าว ว่า ความ ไร ไร ความ
 กั้น ต่อ ไร พิพาร ชน ผู้ เป็น ทนาย แล่น กั้น จะ
 ไร ว่า ความ กั้น แต่ จะ ไร ซัก ไร เหตุ การ
 ทั้ง หลาย ซึ่ง เป็น ที่ ออกจาก คำ พ้อง ทาน นี้ แล้ว
 ผู้ ต้อง หา ๆ ทนาย ของ ผู้ ต้อง หา จะ ไร ต่อ ไร
 แก่ ความ นั้น แล้ว จะ ยอม ไร พิพาร ชน ผู้ เป็น
 ทนาย แล่น กั้น ถ้าว ไร ไร ไร ไร แต่ ผู้ ต้อง
 หา ๆ ทนาย ของ ผู้ ต้อง หา จะ ไร เป็น ผู้
 ถ้าว แก่ ความ สู้ ความ เป็น คำ ไร ที่ สัก แล้ว
 อธิบที ศาล จะ ไร ประกาศ หยศ ไร ศาล ไร

๑๑ อธิบที ศาล จะ เป็น ผู้ ไร ไร ไร ไร
 แล่น ตาม ความ ที่ ไร ไร ไร ไร สำหรับ
 ปรอง สัก ไร สัก มี ไร ความ ใน ไร ไร ไร
 แล่น อย่าง นี้ ว่า ผู้ ต้อง หา มี ความ ไร ไร

กระทำ การ อย่าง ไร ๆ พร้อม ไร เหตุ การ
 ทั้ง หลาย ไร มี ใน คำ พ้อง ทาน นี้
 ๆ ไร มี สัก เป็น ไร ไร ไร จะ ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ว่า ไร มี เหตุ การ ไร ศาล
 ไร ไร ไร ไร ไร ๆ ไร ไร ไร ไร

๑๒ เมื่อ อธิบที ศาล ไร ไร ไร ไร ไร
 แล่น ไร ไร ผู้ ต้อง หา ไร ไร ทนาย ของ
 ผู้ ต้อง หา ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร

๑๓ อธิบที ศาล ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร

ถ้า เป็น คดี พิพาร ชน ไร ว่า ไร มี ความ ไร
 แล้ว ไร ไร จะ ไร ไร ตาม ความ ไร ไร ที่
 พิพาร ชน ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ตาม ไร ไร ความ ที่ ถ้าว ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร

ข้อ ๑ การ ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร

ข้อ ๒ บรรดา ความ ไร ไร ที่ ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร
 ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร ไร

ด้วยจงใจแล้ว ก็มีโทษเสมอ กับ การ ลอบ
ทำร้ายให้เป็น อันตรายแก่ ชีวิต มนุษย์

ข้อ ๓ ความคิดทั้งใจไว้ก่อนนั้น คือ
ความคิดหมาย อันได้คิดไว้แล้วก่อนลงมือ
ทำการ ที่พยายาม จะให้เป็นอันตราย
แก่ตัวของบุคคลผู้หนึ่ง ซึ่งได้หมายไว้ ฤๅแม้
ว่าจะให้เป็นอันตราย แก่ผู้ซึ่งจะได้พบปะ
เมื่อความคิดหมายนั้น ย่อมอาไศรยแก่เหตุการณ์
อย่างนั้น แล อาไศรยแก่กรรมจากการอย่างนั้น

ความสมรู้เป็นใจ

ข้อ ๔ ผู้สมรู้เป็นใจ ในความผิด
ความร้ายนั้น จะต้องลงโทษ เสมอกับผู้ต้น
คิด ผู้ลงมือกระทำความผิด ความร้าย
เว้นไว้แต่ที่มี บทกฎหมาย ให้ลงโทษ
เป็นอย่างอื่น

ข้อ ๕ บรรดาผู้ซึ่ง ประกอบไป ด้วยได้
ต้นสิ่งของที่ผิด ด้วยสัญญา หนักหมายที่ผิด
ด้วย ชุม ชูรู้ที่ผิด ด้วย ใช้อำนาจ ในที่ผิด
ฤๅเกินอำนาจที่ผิด ด้วยเป็นเครื่องมือเครื่อง
ใช้ ให้ถึงที่ผิด ฤๅถึงที่มีโทษไว้ที่ผิด
แล้ว แลก่อนได้เกิด การผิดนั้น ฤๅมีคำสั่ง
ใช้ให้กระทำการผิดนั้น จะต้องลงโทษ
เหมือนเป็นผู้สมรู้เป็นใจ ที่มีโทษเสมอ
กับทำ ความผิดนั้น ๆ

บรรดาผู้ซึ่งได้เสาะหา มา เป็นเครื่อง
สาตราวุธที่ผิด เป็นเครื่องมือต่าง ๆ ฤๅของ
อย่างอื่นที่ผิด สำหรับใช้ใน การนั้น โดย
ความรู้แล้วว่าจะให้ใช้ใน การนั้น แล
บรรดาผู้ซึ่งรู้เห็นแล้ว ได้ช่วยเก็บถูลูก
ธนู อก หุ่น มีคันศร ฤๅผู้ลงมือ ใน การนั้น

โดยที่ ได้เตรียม ฤๅทำการให้เป็น ที่สะดวก
ฤๅทำให้สำเร็จ แก่ การนั้น จะต้องลงโทษ
เหมือน เป็นผู้สมรู้เป็นใจ

ข้อ ๖ บรรดาผู้ซึ่งรู้แล้วเต็มใจ แล
ได้รับไว้ทั้งหมด ฤๅแต่ส่วนหนึ่งก็
อันเป็น สิ่งของโจรผู้ร้าย ที่ลักซ่อนมา
ฤๅได้มาเพื่อประโยชน์ ที่ จะช่วย ความผิด
ความร้ายอันหนึ่งนั้น จะต้องลงโทษ เสมอ
กับผู้สมรู้เป็นใจ ในความผิด ความร้าย
อย่างนั้น

ข้อ ๗ แม้วางโทษ ประหาร ชีวิต ย่อม
จะลงโทษ แก่ผู้ต้นคิด ผู้ลงมือ ทำการผิด
ร้ายบางข้อ แล้ว ก็ดี แต่ ส่วนผู้ร้ายของโจร
ผู้ร้าย ย่อมเปลี่ยน เป็น ลงโทษเพียงจำคุก
ทำการหนักเป็น นิตย์

การลงโทษ

ข้อ ๘ บรรดาผู้ซึ่ง มีความผิดร้าย
ลอบทำ อันตราย แก่ ชีวิต มนุษย์ ที่ผิด
บิตุฆาตมาตฆาตที่ผิด ฆ่า ทารกในครรภ์
นอกครรภ์ที่ผิด วางยาพิษที่ผิด จะต้อง
ลงโทษ ถึงประหาร ชีวิต

ข้อ ๙ การฆ่าคนตายนั้น เมื่อเวลา
ที่กระทำ ได้มีความผิดอื่น กระทำด้วย
ก่อนก็ดี หลังก็ดี ฤๅพร้อมกันก็ดี จะ
นำไปให้ถึงโทษ ประหาร ชีวิตได้

ข้อ ๑๐ ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งได้ถือเอา
สิ่งของที่ไม่ใช่ของ ๆ ตนไป โดยอุบายฉ้อ
โกงแล้ว ก็มีความผิด เสมอโจร

ข้อ ๑๑ ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งจงใจทั้งไฟ
เผา ที่โรงเรือนที่ผิด เรือใหญ่หน้อยที่ผิด
โรงร้านลานรั่มยั้งที่ผิด เมื่อเป็นที่คนได้

อยู่อาไศรยญาติเป็นที่ยู่อาไศรย แลว่าทั่วไป
บรรดาที่อยู่อาไศรยของคน จะเป็นของคนที่
กิติ ของผู้อื่นกิติ จะต้องมิโทษถึงประ
หารชีวิต

เหตุการณ์

อันควรลทหย่อนผ่อนโทษให้เขาลง

ข้อ ๑๒ อันโทษทั้งหลาย ที่ว่าไว้ว่า
จะมีแก่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ ตามที่
พิจารณาได้ความจริงแล้ว ให้ เมื่อศาลเห็น
ว่า มีเหตุการณ์อันควรลทหย่อนผ่อนโทษ
ให้เขาลงแก่ผู้ต้องหาโทษนั้นแล้ว จะต้อง
แก้ไขตามความที่ ว่าต่อไปนี้ คือ

ถ้าโทษว่าไว้ ถึงประหารชีวิตแล้ว
ศาลจะต้องว่าโทษจำคุก ทำการหนักไม่มี
กำหนดพัน โทษ ฎว่าโทษจำคุก ทำ การ
หนัก มีกำหนดเวลาพัน โทษ ก็ได้

ถ้าเป็นการว่าโทษจำคุก มีกำหนด
เวลาพัน โทษแล้ว จะต้องว่าโทษจำ ๕ ปี
เป็นอย่างต่ำ แลจำ ๒๐ ปีเป็นอย่างสูง
ตามกำหนดเวลา ในระยะนั้น สุดแต่ศาล
จะเห็นสมควร

แจ้ง ความ กรม ยุติธนา ธิการ

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๓
ด้วย นาย ร้อยตรี (ข้า) กอง ทหาร ราชนอก
รักษาพระบรม มหาราชวัง ถึงแก่ กรรม
วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๓

เดิม นาย ร้อยตรี (ข้า) นี้ เป็น บุตร หมั้น
จำ (เสม) ในกรม ช่าง ทหาร ในซ้าย ได้
เข้ารับ ราชการ เป็น ทหาร ใน กอง ทหาร ราช

นอก รักษา พระ บรม มหาราชวัง เมื่อ
รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๒ แลได้ รียยศ เป็น ที่
จ่า นาย สิบ รักษา อาวุธ ใน กอง ทหาร นั้น

ณ รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๕ ได้ขึ้นไป ราช
การ ทพ กับ พระ เจ้า น้อยยาเธอ กรม หมั้น
ย่ ระจักษ์ ศิลปาคม ณ เมือง นครอง คาย ครั้น
รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๖ กลับ ลง มา กรุงเทพมหานคร
รับ ราชการ อยู่ ตาม ตำแหน่ง เติม

ครั้น ฃวันที่ ๑๕ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๑ ทรง
พระ กรุณาโปรดเกล้าฯ พระ ราชทาน สัญญา
บัตร เป็น นาย ร้อยตรี ทหาร ยก ครบ ราชการ
อยู่ใน กอง ทหาร นั้น เมื่อ เดือน สิงหาคม
ศก ๑๑๓ นาย ร้อยตรี (ข้า) ย้อย เป็น
ลม ฆาต จิตร เลี้ยง จริท ไป ได้ ขอ อนุญาต
ออกไป รักษา ตัว อยู่ที่ บ้าน ได้ หา หมอ ชะเลย
ศักดิ์ รักษา อาการ มี แต่ ทรง ภัย ทรุค ลง
ครั้น ถึง วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๓
อาการ ย้อย นั้น มาก ขึ้น หมอ ชะเลย ศักดิ์ ได้
ประคอง ยา ให้ รีย ประทาน อาการ หาค าลาย ไม่
รุ่ง ฃวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๑๓
เวลา ๖ ทุ่มเศษ นาย ร้อยตรี (ข้า) ถึง
แก่ กรรม อายุ ได้ ๓๔ ปี

ข่าว ตาย ใน กรุง

นาย ร้อยตรี นาย ข้า ย้อย เป็น โรค ลม
ฆาต จิตร ถึงแก่ กรรม เมื่อ วันที่ ๑๓
พฤษภาคม ๑๑๓ พระ ราชทาน น้ำ าย ศพ
หีบ เชิง ซาย เป็น เกียรติ ยศ

อิม ภรรยา จัก ภาร.ศ.ศ.